

Det kan siges enklere, men nok ikke flottere

Karsten Sand Iversens litterære essays om en solid håndfuld europæiske klassikere og en enkelt billedkunstner er stilistisk udsøgte. De er også skarpe læsninger af liv omskrevet til tekst

Af Thomas Thurah

Betyder titlen på Karsten Sand Iversens (f. 1944) samling af litteraturkritiske essays, *Omskrivninger*, at litteraturkritikken på én gang er den litterære tekst vide-reført med kun lidt andre midler og en form for hermeneutisk angreb mod den? Fortsættelse og disruption, harmonisk medspil, dissonant rystelse?

Jeg ved ikke, om det er forfatterens tanke, men det giver mening.

Karsten Sand Iversens litteraturkritik er nemlig essayistik i den klassiske form, stilistisk udsøgt, pointer skorter det ikke på, men pointen er lige så ofte måden, den formuleres på, og billedet den fremkalder hos læseren.

Derudover er det en litteraturkritik, der er indforstået med forfatterskaberne, fortrolig med dem som borebillerne med træet, men den er også en skarp gennemlysning af

forfatterskabernes skrøbelige steder (Schlegels kitschede dyrkelse af idyllen, Canettis raseri og ubesindighed, Nelly Sachs' højspændte indlevelse i det jødiske drama), enten med støtte i en bred vifte af sekundærlitteratur eller frembragt på egen hånd.

Det sidste – hvad Karsten Sand Iversen selv indfanger som forfatterskabernes særpræg – går i øvrigt ofte på noget allerinderst i sproget, i sprogets urværkssmå hjul, og bliver tit formuleret med forelsket sans for nidkær nøjagtighed.

Eksempelvis forklares det, hvordan ladino, Canettis første modersmål, satte sit præg på Canettis »luftige tysk«, der igen »ånderytmisk opløder gængs dannelsesstykt syntaks og i stiliseret mundtlighed undgår en stærk hierarkiserende sætningsbygning.«

Det kan siges enklere, men nok ikke flottere.

Bogens gennemgående poetik
Karsten Sand Iversen udgav i 2002

bogen *Skyggebiblioteket*, der tegnede korte portrætter af en række øst- og centraleuropæiske forfatterskaber.

I den nye bog gælder det ifølge bogens egen fortekst om forfatterskaber lidt tættere på de danske grænser og kulturelle og politiske erfaringer og primært om forfatterskaber, som Karsten Sand Iversen selv har oversat gennem et langt og flittigt oversætterliv: Robert Walser, Emmanuel Bove, Rilke, Schlegel, Canetti, Nelly Sachs, Celan, Ingeborg Bachmann,

Peter Handke, Ekelöf, Tranströmer, Sara Lidman og Lars Norén. Altså mest tysksproget og nordisk.

Undtagelsen fra det litterære er bogens første tekst, der er om billedkunstneren og grafikerens Sys Hindsbo. Teksten har imidlertid flere temaer fælles med resten, hvad Karsten Sand Iversen selv peger på; krig, skylden, mennesket udleveret til andre menneskers nåde og unåde, det værgeløse og udsatte menneske.

Det giver ekko flere steder fremme i bogen og indkredser efterhånden dens poetik.

I teksten om Schlegel hedder det for eksempel: »Litteratur lever i kraft af misforhold og modsætninger, af det uforligelige, mens den mister dynamik og bliver fad af det forligte og det restløst sammensmeltede i pastoral idyl.«

Og i teksten om Ingeborg Bachmann med den østrigske forfatters egne ord: »Her, i dette samfund, er der altid krig, der findes ikke krig og fred, der findes kun den evige krig.«

Det er linjen, bogen trækker, og gerne ind i forfatterskabernes og forfattersindets smerteligste og mørkeste hjørner.

Apropos: En anden ting, som teksten om Sys Hindbo slår an, er metoden at veksle mellem den biografiske

fortælling og tekstlig nærsynethed.

Det skaber en knitrerende spænding mellem de to lag, liv og teksten som tydningsrum, det skaber også en velkommen fremdrift i fortællingen. Og så peger det på endnu en betydning af bogens titel.

Omskrivninger er naturligvis også det intrikate punkt, hvor liv (forfatterens og kunstnerens, men måske også læserens) siver ned gennem tekstens kapillærer og forvandler sig til en ny slags strømme. Linjens – hvad var det, han selv kaldte det? – ånderytmske pulseren.

Bogens artikler har været bragt rundt omkring, som forord, efterskrift, i tidsskrifter, antologier. Godt og fortjenstfuldt af det lille forlag, at de nu er samlet her.

kultur@information.dk

NY BOG

Omskrivninger

- ✦ Karsten Sand Iversen
- ✦ Forlaget Virkeligt
- ✦ 304 sider
- ✦ 179 kr.

'Crazy lady' laver fis

Nina Wengels debutbog er et trefoldigt (og overgearet) vidnesbyrd om at være klient i det offentlige

Af Lone Nikolajsen

Efter at jegfortælleren i Nina Wengels debutbog, *Fremtiden er soft pink*, har fået bortopereret en svulst i hjernen, er hendes hypofyse røget. Det er et probem, der afføder nye problemer. Fortælleren fortæller det henkastet: »Svulsten blev fjernet gennem næsen, svups, men hullet fra operationen ville ikke hele.«

Der løber hjernevæske ud, hun har en mild form for hjernebetændelse. Hun begynder at tage hydrokortison, bliver psykotisk, bliver indlagt og kører op og ned gennem de bevidsthedsniveauer, hun pludselig har adgang til. Det er, hvad bogens første kapitel, *Psykosens*, går med. I de følgende to kapitler, *Hospitalet og*

Jobcentret, beskriver Nina Wengel en indlæggelse på en somatisk afdeling og et absurd loopende jobcenterforløb.

Ret meget mig

Alle tre kapitler i novellaen er fortalt i nutid og i et sprog, der gengiver den maniske tankestrøm og alle de absurde forbindelser, den fører med sig. Men samtidig med, at det maniske kommer til orde, er der tale om et tilbageblik fra en mere nøgtern position. Der tales altså to steder fra, og selvom det fine ved fiktion er, at *anything goes*, hvis det er gjort ordentligt, så er det ikke helt vellykket i dette tilfælde.

Det, der skal forestille psykosens vildskab, ligner mere en rodet tekst. Nina Wengels prosa er fuld af indfald, fordi den handler om at være psy-

kotisk og se forbindelser, andre ikke kan se, men den er også forhippet på at tænke skævt, som f.eks. i sætningen her, hvor begge typer indfald er til stede: »Det er store bededag, og uden at overveje hvor politisk-økonomisk konstrueret den dag er, tænker jeg, at det da er klart, det er den dag, jeg genopstår.«

Skildringer af møder mellem det offentlige sikkerhedsnet og folk, der bliver syge og mister fodfæstet, er nærmest per definition interessante. Man vil gerne vide, hvordan det gik. Fortælleren forældre forklarer psykosens kemi, overtræthed og traumer. Hun er ikke enig: »Jeg tænker, det var ret meget mig. Det var min verdensopfattelse for fuld skrue.«

Lidt stiv i sit frispog

Overvejelserne om, hvorfor det går galt (både i hovedet på hovedpersonen og i det offentlige), er det mest interessante ved bogen, men det bliver ikke særlig udfoldet.

Ambitionen lader til at være at

skrive på en måde, der loyalt skildrer den psykotiske virkelighedsopfattelse, men *Fremtiden er soft pink* er altså lidt stiv i sit kaotiske frispog. Stilen er kortfattet, nærmest stakåndet, og registrerende.

Hovedpersonens bevidsthed slingrer, og når hun under indlæggelsen i andet kapitel længes efter morfin, staves det »morfiin«. Det er ikke noget særlig subtilt greb, det virker bare overgearet og nemt.

Det samme gør beskrivelsen af den stol, hovedpersonen får at sidde på til en samtale med en læge: »den grå dertil-kreerede-kedelige-patient-modtag-lægedommen:-duhar-kræft!-stol« og de lidt for koket selvbevidste kommentarer som »Cra-

zy lady laver rigtig fis og ballade.« De to intentioner – at skildre virvaret og samtidig reflektere over det – spænder ben for hinanden.

loni@information.dk

NY BOG

Fremtiden er soft pink

- ✦ Nina Wengel
- ✦ Forlaget Korridor
- ✦ 94 sider
- ✦ 150 kr.

BØGER KØBES
Peter Grosells Antikvariat
Læderstræde 15
1201 København K / Tlf. 33 93 45 05
info@grosell.dk / www.grosell.dk
Leverandør til det bibliofile folk